

[0318]

LOAIJE OLFERT

It bliuwt nijsgjirrich wurk om yn de *Rimen en Teltsjes* hieltyd wer oare eleminten to ûntdekken dy't, fan ûnfrysk komôf, troch de bruorren Halbertsma ad majorem Frisiae gloriam yn harren wurk bimongen waerden en jin winliken as frjemd, útlânsk materiael net mear opfalle. Dêr hawwe wy bygelyks masters Olfert yn *Doch dyn plicht en lit de ljue rabje*, dy joech him, seit Gabe (sj. *Rimen en Teltsjes*, útjefte 1918, s. 75):

... plat op 'e rêch as er woechsen wier yn 'e ûnderwâl fen 't leanke del; krekt kaem der in jong, fyndoeckspoepke foarby, dy him de wei nei Frentsjer frege; en ho mien' je, det er dy man dat bitsjutte? Om't er to loai wier oerein sitten to gean, tilde er ien fen syn longerige lobben yn 'e hichte, en wylst er dy nei de kant fen Frentsjer swong, sei er: „Dêrre, keapman!”

Soe it prototype, it foarbyld fan de loaije Olfert net earne yn Foar-Asia ûnder in dadelbeam of palmekrún op 'e rêch lein hawwe? Yn *Märchen des Mittelalters* fan A. Wesselski, ien fan 'e aldergreatsten op it mêd fan 'e hjoeddeiske folkskunde, foun ik it neikommende teltsje, dat, mei't it koart kriemt, hjirûnder folslein oanhelle wurde kin (sj. side 63):

JESUS ALS EHESTIFTER.

Einmal wanderte der Herr Jesus mit seinen Jüngern, und sie kamen von ihrer Strasse ab. Dann stieszen sie auf einen Hirten, der lag auf der Erde. Und Jesus sprach ihn an und fragte ihn, ob es weit zu einer Herberge sei und um den Weg, der dorthin führe. Und der Hirt antwortete: „Das ist der Weg, hier vor euern Augen“; und er wies ihn mit dem vorgestreckten Fusze.

Und sie gingen weiter und trafen auf ein Hirtenmädglein, und auch die fragte der Herr um den Weg, den sie einzuschlagen hätten. Das Mädglein begleitete sie bis zu einem Steine, der als Wegweiser diente. Da sagte Petrus zu dem Herrn: „Segne doch dieses Mädglein, das uns hergeführt hat.“ Und Jesus segnete sie mit der Verheissung, sie solle zum Gatten jenen Hirten erhalten, der sich geweigert hatte, ihnen den Weg zu zeigen.

Und Petrus sagte: „Warum segnest du denn den Hirten, indem du ihm verheisst, er werde ein Mädchen wie dieses und von so trefflicher Art heimführen?“ Antwortete Jesus: „Da der Hirt so durchaus faul ist, das Mädchen aber sonderlich regsam, so wird sie ihn, der sonst ob seiner Trägheit zugrunde gehen müszte, retten können. Denn ich bin ein barmherziger Gott und füge die Ehen nach den Werken der Menschen“.

Wesselski tekenet by dit alderaerdichst mearke oan, dat er it neffens de *Toldoth Jeschu* yn de net foar de trettjinde ieu opstelde versy fan de *Historia Jeschuae Nazareni*, ed. a. Joh. Jac. Huldrico (Leijen 1705), s. 48 e.f., oerset hat. Yn it Dútsk is it ek to finen by R. Clemens, *Die geheimgehaltenen oder sogenannten apokryphischen Evangelien*. 1850, V, 90 f.

Wy meije, tinkt my, wol oannimme, dat Olfert oan de loaije skeper yn ús mearke bisibbe is, ek al mocht him net de seine fan in fiks wiif barre en moast er him letter mei klokwinen en -lieden geneare. Hwat krekt dûmny Joast syn boarne west hat bliuwt fansels de frage. Der kinne allerhanne „tuskenstasjons“ west hawwe en sa'n bisûnderheit, as dêr't it ús hjir om giet, it oanwizen fan de wei troch it optillen fan in skonk, kin jierren, nei't jo it earne lêzen hawwe, hommels út it ûnderwêsten opsetten komme. Wesselski folgjend wolle wy lykwols dochs noch in pear mûglike boarnen opjaen. Hans Sachs hat it teltsje yn 1547 as „Meistergesang“ en tsien jier letter as spreukdicht bihannele; nei dy syn foarbyld hat Valentin Schumann it yn syn *Nachtbüchlein* (1559) opnommen en sa is it mearke yn 'e Dútske folkslektuer trochkrongen. De learde Johannes Bolte hat der sines fan sein yn syn Schumann-útjefte (Bibl. Lit. Ver. Stuttgart, 197) en syn opmerkingen fan datoangeande ûnder mear oanfolle yn syn edysje fan Jakob Frey syn *Gartengesellschaft*, dy't yn 1895 yn deselde rige útkaem (sj. side 285). As folksforhael (AT 822) is it binammen yn Dútsklân en Servia optekene, mar it is ek yn it heden, op Sicilia, bikend (Sj. S. lo Nigro: *Racconti popolari siciliani*, Firenze 1957). It wol jin hiel wol oan, dat Joast Halbertsma - hy wie by einsluten theologoach - de *Toldoth Jeschu*, blykber de oerboarne fan ús forhael, kend hat, mar de Dútske skriftekennisse en it Jeropeeske folksforhael wiene him ek net frjemd, dat tonearsten moatte wy ús mar hâlde oan de fêststelling, dat dokter Joast de loaije Offert earne „wei“ helle hat.

G.N. Visser.